

Борець Т. О. – кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник наукової лабораторії з проблем кримінальної поліції навчально-наукового інституту № 1 Національної академії внутрішніх справ

НЕЗАКОННЕ ЗАВОЛОДІННЯ МОТОТРАНСПОРТНИМИ ЗАСОБАМИ: КРИМІНОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

Питання протидії незаконному заволодінню транспортними засобами посідає важливе місце в боротьбі зі злочинністю, оскільки таке діяння може призвести до людських жертв, пошкоджень транспортних засобів, дорожніх споруд і комунікацій, загрожує безпеці руху. Понад 20 % викрадень автотранспорту, причому здебільшого з тяжкими наслідками, учиняють неповнолітні, у зв'язку із чим аналізований злочин становить серйозну суспільну небезпеку. Тому окреслена проблема потребує посиленої уваги й розроблення ефективних заходів протидії як з боку правоохоронних органів, так і з боку суспільства.

Суспільна небезпечність незаконного заволодіння транспортними засобами спричинена неконтрольованим використанням джерел підвищеної небезпеки, що нерідко призводить до вчинення інших транспортних злочинів. Ці правопорушення досить часто вчиняють особи, які не мають водійського посвідчення, перебувають у стані сп'яніння, не мають необхідних навичок водіння, не знають технічних особливостей транспортних засобів тощо. Ці особи, здебільшого, не здатні на належному рівні керувати транспортним засобом, передусім у умовах складної дорожньої обстановки, адже незаконне заволодіння здійснюють за екстремальних обставин: зловмисник вимушений діяти поспішно, йому доводиться переховуватися від переслідування, рухатися з вимкненими світловими приладами, ігнорувати сигнали світлофора, не виконувати вимог дорожньої розмітки та знаків, перевищувати безпечну швидкість, порушувати інші правила руху, попередньо не переконавшись у технічній справності транспортного засобу.

Останніми роками збільшилася кількість випадків незаконного заволодіння мототранспортними засобами. Невжиття власниками транспорту заходів для охорони свого майна спричиняє зростання рівня злочинності. Предметом злочинного посягання стає, переважно, мототехніка вітчизняних й іноземних марок, залишена впродовж тривалого часу без нагляду на вулицях, біля магазинів та установ, а також у нічний час біля під'їздів й у дворах багатоповерхових будинків. Найчастіше викрадають мототранспорт, який залишений без нагляду чи не обладнаний засобами проти викрадення (сигналізація, засоби для блокування замка та керма тощо).

Кількість викрадень двоколісного транспорту в Україні збільшується синхронно з угонами автомобілів. Так, якщо 2015 р. кількість викраденого мототранспорту становила близько 1,1 тис. одиниць, то за підсумками 2016 р. відповідний показник сягнув до 1,2 тис.

У загальній структурі кримінальних правопорушень, пов'язаних із незаконним заволодінням транспортними засобами, частка угонів мототранспорту фактично не змінюється і становить майже 10 %.

На жаль, будь-яка статистика є неточною, оскільки значну частину скутерів і байків власники не реєструють, вони не мають державних номерів. Водночас викрасти мототранспорт значно простіше, а знайти й повернути власнику значно складніше, ніж автомобіль. За інформацією страхових компаній, найчастіше зловмисники не їдуть на викраденому мотоциклі, а переміщують його у фургоні або на причепі. Потім відключають сигналізацію (у разі її наявності на мотоциклі) в закритому гаражі, подеколи байк цілком розбирають для продажу запчастинами.

Для захисту двоколісного транспорту оптимальним засобом є установлення охоронної системи, причому спеціалізованої, розрахованої саме на мотоцикл або велосипед. Практика свідчить, що власники двоколісного транспорту ігнорують цю можливість запобігання викраденню. Найчастіше обмежуються лише велозамком, штатним іммобілайзером, блокуванням гальмівного диску, блокуванням керма. Проте сучасні спеціалізовані мото- і велосигналізації не тільки повідомлять про зміну положення байка, а й допоможуть відстежити його місцезнаходження після зникнення, що

надзвичайно важливо з огляду на те, що злочинці транспортують викрадені мотозасоби переважно у критих фургонах.